

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranger, 5

LA CIUTAT DEL FANCH

!!! Aixó es Barcelona!!!

CRÓNICA

UN ACTE DE REPARACIÓ

NOSTRE bon amic D. Llorens Ardid ha presentat la dimissió del càrrech que ab tan acert li havia conferit la Junta benèfica *La Caridad*. Ab la dimissió acompanya la renúncia en favor dels pobres, dels honoraris que tenia dret a percibir pels treballs que portava realitzats y en els quals esmersá la seva activitat febril y 'l seu entusiasme sense límits. No es aquest el primer sacrifici que s' imposa un home com ell que tants ne porta de realitzats a impuls dels seus sentiments altruistas.

Un altruista en tota l' extensió de la paraula ha sigut sempre 'l Sr. Ardid, y desafiém á que se citi d' ell un sol acte que reveli no ja un concepte que pugui desdorar-lo, sino la més petita sombra de càlcul ni d' egoisme. Fa més de trenta anys que 'ns honrem ab la seva amistat, el coneixém á fons y podém proclamarho á tota veu.

Si las parets de las casas fossin de cristall, s' encantaria 'l públich contemplant una llar honrada y felis en sa modestia, porque si es pobra en bens y comoditats, posseheix la principal riquesa: l' amor que uneix á una familia, contenta ab la seva sort, resignada y sobria. No fa molt la desgracia va cebarse en aquella casa. El fill gran de D. Llorens, creat á la seva imatge, hereu del seu cor, moria prematurament. Era aquest un jove admirable, que li havia dit:—Papá, tú ja comensas á ser vell, jo soch jové y fort; ja es hora, donchs, de que descansis; ara á mí 'm toca ser el guanyador del pá de la familia.

¡Quants pares y fins pares ríchs s' enorgullirían de tenir un fill com aquest! Prestar als que 'ns han portat al mon el darrer apoyo quan entran en l' hivern de la vida, fentho com ho feya aquell jove, espontáneament, guiat sols per l' amor filial ¡quin consol més hermós y més envejable! Aquests fruyts únicament els recullen els que han sabut sembrar bonas llevors en un camp ben conreat. Donchs aquest consol la mort va arrebar-li brutalment, poch mesos enrera.

Y á n' aquest pare *orfe*, que havia vist englutirse sos petits estalvis en negocis desgraciats, conduhits per un altre individu de la seva familia, li calgué llansarse de nou á guanyar el pá pels seus ab son honrat treball. ¿Qui més indicat qu' ell pera prestar á una institució benèfica 'l concurs de las sevas reconegudas condicions d' activitat, honradés, abnegació y entusiasme? Y ab tot, ens consta que no fou el Sr. Ardid qui sollicitá 'l càrrech; hi hagué qui coneguentlo y estant al corrent de la seva situació li sugerí l' idea de que l' havia de acceptar y li oferí 'l seu patrocini.

Ell comprengué desseguida que 'l seu despenyo l' obligava á renunciar á l' única passió de la seva existencia: no ja als seus ideals, que aquests son consubstancials ab l' home; pero sí á la vida política activa, en la qual tant s' havia significat, y noblement, ab espontaneïtat, feu aquest sacrifici pera més tart tenir que acullir ab una amarga rialleta de despreci la befa de un periódich malvat que li escupia aquesta frase: «¡A lo que obligan 200 pessetas mensuals!»

Si 'l periódich á qui aludim no tingués l' enteniment enterbolit pel baf de las malas passións, y possehís no més que una engruna d' instint, ja que no públicament, desde lo més íntim de la seva conciencia, s' hauria felicitat de que 'l partit republicá

de Barcelona s' anés á veure en lo successiu privat del concurs actiu y valiós de un home de la influencia y de las condicions especialíssimas de D. Llorens Ardid. Pero 'ls fomentadors d' odís y rancúnias no poden tenir may ni una guspira de serenitat: la passió 'ls fa perdre 'l coneixement.

Perque l' influencia del Sr. Ardid en el partit republicá y en las masses populars, tothom ho sab, es de las més grans y legítimas. No inútilment s' ha portat una llarga vida de abnegació y desinterés. No en vá s' emplea en la acció política una vehemencia y hasta una forsa impulsiva, que si desespera al adversari, entusiasma y apassiona al amic polítich. Com més odís provoca en el camp contrari, més ferma arrela l' adhesió en el propi.

Y aquest es el cas de D. Llorens Ardid. Pero altres de trobarse en la seva situació, de segur que haurían procurat utilisar-la en benefici propi, mentres ell ha rebutjat sempre tota ventatja que pogués reportarli la política: ho consideraria indigne. ¿Volen una prova de la seva delicadesa en aquest punt? En las últimas eleccions de regidors hi havia empenyo decidit en posarlo en candidatura: la seva elecció estava assegurada: donchs bé: no tenint altre medi pera fer desistir als seus amichs, apelá al recurs de alzar el seu domicili, y en servey dels altres treballá com sab tothom, no vacilant en anar fins á arrostrar la mort, en el parany que li havia preparat la *gent de bé* en la Plassa de Santa Ana.

Si hagués volgut ser regidor, avuy ho fora. Els conspícuos regionalistas del Ajuntament el veurían segut al seu costat y alternarían ab ell; pero cap d' ells, ni ningú—de aixó 'n responch—s' atreviria á proposarli cap negoci brut, ni tan sols de carácter sospitos ó térbol sense emportarse'n del honrat seyor Ardid la merescuda resposta.

M' he pres la llibertat de donar tots aquests detalls de carácter públich y 'ls anteriors de ordre íntim, per compte propi y arrostrant el perill d' ofendre la modestia y la susceptibilitat del meu noble amic á qui s' ha volgut presentar com una especie de facinerós, ab tot y ser com es una criatura de seixanta anys. Al punt de passió y de malavolensa á que han arribat las cosas considero necessarias resolucions com la que acabo de realisar.

Per estricta justicia, me poso resoltament al costat de un home á qui considero en tots conceptes digne del apreci dels seus conciudadans. No pretench donar al assumpto proporcions que no pot tenir; pero m' estimula l' imitació de un gran exemple. Aixís com en Zola va dir: *Je accuse*, jo dich: *Je defenso*.

Vingan, donchs, las acusacions; pero que siguin precisas y fundadas. Si 'ls seus enemichs ne troban de las que no 's puguin contradir, me donaré per ventut: pero mentres no las precisin, haurán de permetre que llansi 'l calificatiu de vils y miserables sobre 'ls que s' entregan á la tasca depravada de crear una atmósfera pestilent com las sevas intencions, per aniquilar á un home que pot servir de modelo als mateixos que l' insultan.

Per la cultura pública es hora ja de que cessi aquesta campanya indigna de insinuacions, injurias, escarnis y vituperis qu' es la deshona de la ciutat. Ja n' hi ha prou ab qu' en l' esfera patológica s' haja descubert la *febre de Barcelona*, que tantas victimas causa porque haguém de tenir ademés la *febre de las malas passións* explotada per una tayfa de perdigots, que si no se 'ls obliga á tancar las clavegueras á tota pressa, farán que sigui Barcelona una ciutat inhabitable pera tota persona de cor sá y d' esperit independent.—J. ROCA Y ROCA

PER EN DARDER

BARCELONA EN REMULL

Una vegada més ha quedat demostrat que no es gayre lluny del Capitoli la roca Tarpeya.

Posessionat el senyor Monegal de la primera vara y dictadas aquelles famosas disposicions, en virtut de las quals aixó dels tranvías havia d'anar com una seda, ¡quín coro d'alabansas va aixecarse per tot Barcelona, desde Collblanch al Besós, desde la Batzegada als Josepets!

Per fi havia aparegut l'home que la ciutat comtal necessitava! ¡L'héroe, el Prim, el Napoleón de la nostra regeneració municipal!

No 's trobaven dos barcelonins que no 's possessin a parlar de la «gran novetat.»

—¿Ha vist el nou alcalde?

—D'aixó 'n dich caràcters.

—Quina manera de cantar las quaranta a l'empresa dels eléctrics!

—Es que lo que aquí passava era un escándol.

—Sí, senyor: una verdadera vergonya en una població que 's té per civilisada.

—Ja veu ell ab quanta senzillés ho ha arreglat!

—Y en menos de quatre días.

—Cregui que ab un temperament aixís a la Casa Gran, no deixarem d'anar bé.

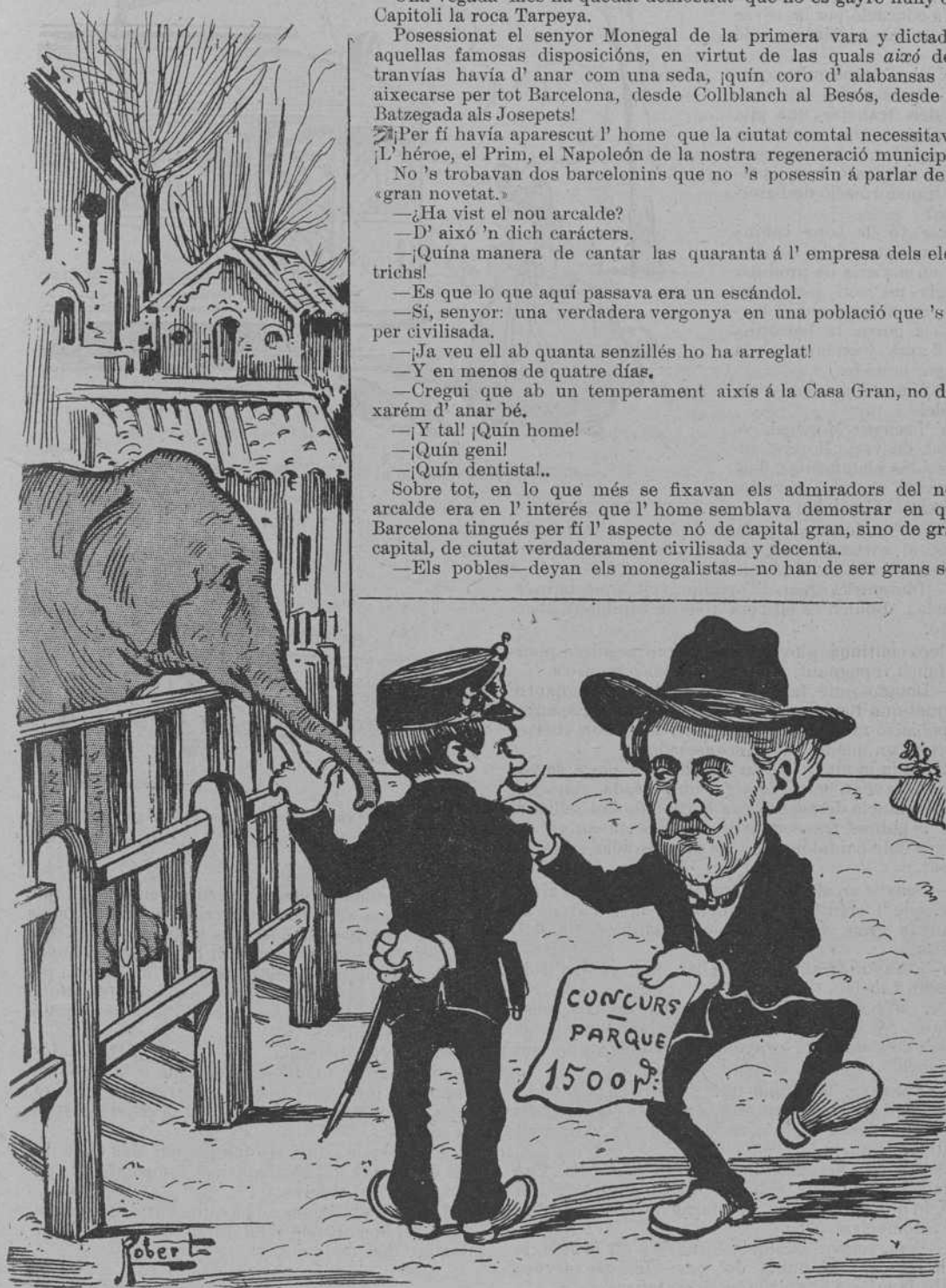
—Y tal! ¡Quín home!

—¡Quín geni!

—¡Quín dentista!..

Sobre tot, en lo que més se fixavan els admiradors del nou alcalde era en l'interés que l'home semblava demostrar en que Barcelona tingués per fi l'aspecte nó de capital gran, sino de gran capital, de ciutat verdaderament civilisada y decenta.

—Els pobles—deyan els monegalistas—no han de ser grans sol-

—¿Un prohecte para desgraciar el Parque?... ¡Chust ... En enseñar á este elefant como los cuatro que hay al Ty-voli... ¡En eso debiera V. entretenerse!

LO DELS TRANVIAS

zament pel número dels seus habitants y l'altura de las sevas casas, sinó per las sevas costums, per la seva educació, per las sevas condicions higiènicas y de vida.—

Y d'un home qu' en quatre esgarrapadas desterrava dels tranvías una pila d'abusos que semblavan intangibles, ¿cóm no esperar en plasso breu la total transformació de Barcelona?

Per xó 'ls bons vehins de la ciutat dels comtes, qu' en materia de prodigar elogis no son mesquins, tiravan alegrement el barret, la gorra, la barretina en l'ayre y cridavan ab la mayor bona fe:

—¡Visca, visca 'l nou arcalde!

Y 'l senyor Monegal, coronat de verts lloers, cullits á las plataformas dels tranvías, entrava victoriosament al Capitoli.

Pero l'endemá va posarse á ploure y 'ls barcelonins, al sortir de casa, van trobarse ab els carrers cuberts d'una capa de fanch asquerós.

—¡Dimontri!.. Quan l' arcalde veji aquesta indecencia... Bonich es ell pera tolerar semblant abandono.

Pero continuá plovent, els carrers seguiren plens de fanch repugnant, y l' arcalde, sense moure's.

—Donchs ¿qué fa aquest home? ¿Cóm rediantre permet que Barcelona, la segona capital d'Espanya, la població més cosmopolita de la península ibérica ofereixi un quadro tan desconsolador?

Y venia la nit, y 's feya de día y la pluja seguia cayent, cayent, monótona y acompassada, renovant ab constancia desesperadora la capa de llot rrelliscós que 'ls pobres transeunts se'n emportávan en els baixos dels pantalóns y en las destrossadas solas del calsat.

—¡Senyor arcalde, per Deu! ¿Qué no ho veu aixó? Miri que 'l crèdit y 'l bon nom de la ciutat no hi guanyan gran cosa ab aquesta exhibició de porqueria!..

Y 'l senyor arcalde, res: callat, mut com si li diguessin Lluçia.

Pel casco antich era difícil donar un pas sense posarse fet una llástima. La mateixa Rambla, la plassa de Catalunya estavan convertidas en un mar de fanch.

Al Ensanche, 'ls vehins que s' atrevían á abandonar el seu domicili eran mirats com uns héroes pels altres que desde 'ls balcóns, darrera dels vidres, els contemplavan.

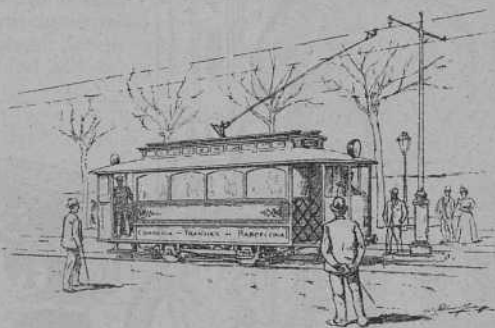
Dels pobles agregats no hi ha que parlarne... Cap vegada com aquesta s' haurá dit ab més exactitut alló de que «era precis apartarne 'ls ulls ab horror y l' estómach ab asco.»

—¡Pero, senyor arcalde!—tornava á dir la gent, ja ab la mosca á la punta del nas:—¿encare no creu arribada l' hora d' apiadarse de nosaltres?

Y l' arcalde, manco, sort ó cego, ni responia res, ni feya res, ni semblava comprendre que, efectivamente, la indignació del públich era motivada y legitima.

—Senyora, tota vosté no hi cab: ara, mitja, potser sí.

—Tireu, tireu; vull acabar de fumar el cigarro primer.

¿Qué havia de succehir?

Que 'ls aplausos van convertirse en xiulets, que las alabansas se tornaren recriminacions y que 'ls mateixos barcelonins que dias abans s' havían desconjuntat els brassos manejan l' incenser en honor del arcalde, de bona gana l' haurían arrastrat... pel fanch, aquell fanch repugnant que com una alfombra d' ignominia cubria 'ls carrers de la hermosa perla del Mediterrani.

¡Ah, senyor Monegal!.. Els tranvías, las plataformas, la guardia municipal dedicada á la cassa de passatgers infractors... Aixó es treballar la cera, feyna fácil y propia sols pera enlluhernar als esperits cándits.

Els homes de puny, els que pensan més en la durada de la obra qu' en l' aplauso immediat de la galteria, treballan el ferro.

¡Si hagués sentit, per no haverho vosté entés aixís, lo que del nou arcalde s' ha dit durant aquests interminables dias de pluja!..

A. MARCH

COSETAS

Home, si tens parents rics,
la teva sort es molt grossa!..
Si algún día 't falta 'l pá
no sentirás la congoixa
de la fam, porque ells al punt,
sempre 't donarán... memorias.

No t'espantis, ioh, mortal!
per ta misera existencia.
Pensa qu'hi ha un Deu y un cel
que constantment per tú vetllan;
pensa que ab aixó y vint rals...
sempre tindrás cinch pessetas.

En el món canta tothom;
canta el capellá... la gloria;
els artistas cantan l'art,
els manobres las vuyt horas,
els enamorats l'amor,
y els tontos... la palinodia.

Si 't trobas á l'intemperie
y plou á bots y á barrals
y no portas un parayguas
ni res que 't pugui guardar
de l'aygua, y no vols mullarte...
no sé pas cóm t'ho farás...

Als deu anys tot ens encanta.
Als vint volém ser valents.
Als trenta sentim la forsa
de l'amor... tan brut com bell!
Als quaranta ens torném prácticichis.
Als cinquanta... ¡ja som vells!..
Als xeixanta ens amohinan
els més tenues contratemps.
Als setanta ja la vida
s'encamina... cap al cel.
Y al arribar als vuytanta...
ens ne faltan vint per cent.

ANDRESITO

MOROS A LA COSTA

De riallas ne venen plorallas

¡Pim, pam, pum!..

¿Qu' es aixó? Res: els vehins del imperi del Marroch, que dirimeixen senzillament á tiros las sevas qüestions domésticas.

Un tal Bou-Hamara, una especie de don Carlos moro, s'ha adonat de que 'l sultán Abd-el-Azís no ho fá com Mahoma mana, y tracta d'obligarlo á baixar del trono, encare que sigui de cap.

El sultán, considerant depressiva pel seu honor aquesta pretensió y elegant, per altra part, que no ho fá tan malament com en Bou-Hamara suposa, arma pressurós á la seva gent... y ja la tenim armada.

—¡Enrera l'intrús!..

—Baixa tú del trono del Profeta.

—No vull baixar.

—¡A la una, á las dugas!..

—¡A las tres!

Y ¡pim, pam, pum! Vinga tirar tiros y vinga tallar caps que, pera ensenyansa y entreteniment de las classes pacíficas y acomodadas, son cuydadosament salats y exposats á las portas de la capital.

Naturalment, davant d'aquest poch edificant espectáculo, l'Europa 's conmov. Pero no passa d'aquí.

Fransa s'ho mira, pero calla.

Inglaterra ho contempla, pero no diu res.

Italia ho observa, pero 's manté muda.

Sols Espanya, l'aixerida patria del Cid y en López Dominguez, s'exalta y pert els estreps.

—¡Moro, ordre!

—¡Cúydad de tú!

—¡Moro, qu'estich acabant la paciencia!

—Y 'ls quartos.

¡NO ESCUPIU A TERRA!

Diversas maneras prácticas de seguir els consells de l'Arcaldía.

CROQUIS BARCELONINS

Quan cauen quatre gotas.

—¿Es á dir que no vols atendre 'ls meus avisos?

—No.

—¡Donchs, preparat! Ara veurás com ab mí no s' hi juga.—

Organisa un parell de regiments, treu la pols d' uns quants canóns, crida á las filas á setanta ó vuytanta generals, despenja 'l timbal del Bruch y la corneta de Sidi-Guariaix, y en marxa.

—¡Al Africa, minyóns!— crida Espanya.—La nostra gloriosa historia va á enriquirse ab mitja dotze-na de fulls més. ¡Moros, amaniuvos!—

Pero ¿qué passa aquí, deus poderosos? ¿Qué son aquestas barcas que atravessan l' Estret? ¿Qué signifiquen aquest tiros qu' en las nostras platjas resonan?

—Signifiquen que 'ls moros, als quals aconsellavam que s' amanissin, s' han amanit avans que nosaltres y 'ns han guanyat per má.

Sí: els soldats del Pretendent, units davant del perill comú ab els del Sultán, han saltat com á lleóns el bras de mar que d' ells ens separa y han invadit las nostras costas.

Cádiz cau en un instant en poder seu, Málaga els oposa débil resistencia, d' allí passen á Granada, Sevilla segueix á no trigar la sort de las ciutats riberenyas andalussas, y als quinze días d' efectuat el primer desembarc, l' antich califat de Córdoba torna á quedar constituhit com en sos millors temps de l' Edat mitja.

¿Se 'n riuen?

¡Bah! També hi havia qui reya quan llavors de la guerra de Cuba 'ls Estats-Units comensavan á fer corre la veu de que volían venir á Espanya.

—¿Ells venir aquí?—deyam.—¡Mientras no aném nosaltres allá, á plantar la nostra bandera sobre 'l Capitoli de Washington!...

Y—tothom se 'n recorda,—després de tantas bravatas, si vam poguer evitar la seva vinguda, bastant caret ens va costar.

¿Que 'ls yankees son els yankees y 'ls moros son els moros? ¿Que aixó no pot tornar á ser perque non bis in idem?...

¡Fiat de las sentencias llatinas... y no corris!

MATÍAS BONAFÉ

XANFAYNA HISTÓRICA

D' entre las runas d' un castell que mira cap á garbí y al cim de la montanya que hi ha vora 'l poble de... vareig trobarhi un document (mullat) de molta válua.

Deu fer cosa de vuyt ó nou centurias en el reynat de 'n Peré (brut) ó antes que tingué lloch el fet que allí s' explica, pro 'ls invents que descriu poch s' amalgaman ab aquells temps en que la mitja lluna volía trinxá' aquí la carn cristiana.

En fi, lector, com es jo te 'l presento per veure si 'n pots treure l' aygua clara d' eix document extrany que ab molta pena traduhí he lograt al catalá que 's parla.

Era un divendres que molt fort plovia, día tretze de mars del any de gracia...

ó desgracia, segóns un sabi astrólech que ja pronosticava de temps atrás, que 's deixaria veure un cometa brillant de quá llarga qu' en la mísera terra sembraria calamitats y mals en abundancia. Capficat el bon comte de la Nespla corredó' amunt y avall se passejava pensant ab las marfugas que la estrella li daría tal volta dins sa casa.

Quan ne cauen vuyt.

Tot d' un plegat se pica 'l cap, que sona lo mateix que ho faria una carbassa, y l' invadeix l' angunia
exclamant: —¡Aixó es cert! no puch dubtarne; el patje... tal, s' entén ab la comtesa— y lligant caps... troba que lligan massa; la má 's passa pel front sense trobarhi cap prominencia encare.
Y ja un xich sossegat fá soná un timbre y li apareix un patje (no deu sé' aquell suposo).
—¿Senyor?...

—Porta'm l' espasa.
—Está desinfectantse ja fa un' hora en un cubell plé d' aygua fenicada.
—¡Ay tens rahó! pro pórtala ja n' hi deu haver prou ara com ara. Per 'llá á dos quarts de dugas telefona al baró de la Paparra perque suspengui fins que altra ordre vinga l' assalt á n' el castell del moro Kaika.
—Mol bé, senyor.

—¡Ah! escolta!
Si algun reporter ve á *interviewarme* sens pensarhi una estona del castell el trens fora á cops d' estaca.

Se queda sol y al cap de molta estona se treu l' espasa ab rabia, per probarla 's fa un tall, y una goteta de un líquit surt com de anilina blava.
—¡Desagradida!—exclama— quan jo penso que aquesta pura sanch per mí infiltrada en tas venas, tú ara impura gosas sens cap remordiment sofisticarla!...
Els cabells ab gran furia

PASSANT LLISTA

—¿Quín cárrech hi desempeña vosté á las brigadas?
—El de *cofrador*.

LA MILLOR SOLUCIÓ

—Venemlas d' una vegada y lliuremnos d' aquest pes. ¿Qué 'n trech de dur pantorrillas si no 'm serveixen per res?

s' estira, pro com gasta el *Vigor* que prepara en Manganese els té forts, y ni un logra arrancarsen y 's contenta tot fent una ganyota molt horrible y extranya. (D' eixa ganyota un *reporter* fotogràfo que havia burlat l' ordre dada al patje donantli una propina, ne tragué una instantánea que 'l mateix vespre reproduhí 'l diari de mes circulació de la comarca).
Quan son las deu del vespre, la comtesa, senyora d' uns trent' anys altiva y guapa, á sa cambra 's retira coquetament las faldas agafantse, y 'l comte ab ulls brillants, batentli 'ls polsoa en un recó s' está de vigilancia. Tocan las dotze y veu un llum al quarto de la ninñera y diu:—¡Ja no hi pensava! ¿qué faré? ¡Vaja, entrém! ¡valor y fora! ja esperareu vosaltres.

Y 's prengué tot un tubo de granets homeopátichs ab gran calma. Xisclava un mussol fora volguent escarní á uns gats qu' en la teulada plens de furor erótich de uns esgarips extranys omplían l' ayre; remorejava allá molt lluny la riera... Llavors fonentse núvols y boyradas sortí l' estrella ab quía.

Respecte á las desgracias que va causá al castell també aquell diari ab molta *discreció* se 'n ocupava en un article que per títul duya:
La roba bruta deu rentarse á casa.

FÉLIX CANTIMPLÓ

LLIBRES

EN TORNO AL CASTICISMO por MIGUEL DE UNAMUNO.—Forma part aquesta obra de la *Biblioteca moderna de Ciencias Sociales*, que ab tan acert dirigeixen els nostres amichs A. Calderón y S. Valentí Camp. Es un llibre de molta empenya y además de una originalitat sorprenent, lo qual no te res d'extrany, tractantse del il·lustre rector de la Universitat de Salamanca.

Poch estudis tan fondos s'han fet de las qualitats especials del caràcter castellà, á través dels temps fins arribar als nostres dies. Las causas eficients de l'actual decadencia espanyola están senyaladas ab un acert extraordinari.

El llibre del Sr. Unamuno, es, en tots conceptes un'obra de las que forman época en la vida literaria de un autor, la qual, además de altres molts mèrits intrínsecs, té un gran valor de actualitat.

CIENCIA POLÍTICA por D. ANTONIO ROYO Y VILLANOVA, profesor de la Universidad de Valladolid. L'editor Sr. Gili ha aumentat la colecció de sos manuals enciclopèdics, ab aquest llibre que conté exposadas ab notable método y ab suma claretat, tota la materia que constitueix la Ciencia política, relativa al Estat, sos organismes diversos y sas funcions essencials.

Es un treball de verdadera utilitat que tendeix á difundir y popularisar una materia en general mirada ab descuyt, y que no obstant interessa extraordinariament á tots els ciutadans, per lo mateix que tots formin part de la societat.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Notes y clams, poesias de B. Sagrera, ab un prólech de *Claudi Mas y Jornet*.—Un tomet de poesias sens dupte de un autor de la primera volada, ab entussiasme pera llansarse en l'ayre, pero no sempre ab prou força pera sostenirs'hi. ¡Qué s'hi ha de fer! Un altre dia será!

El Reverso de la Historia Contemporánea per H. de Balzac.—La traducció de aquesta obra del immortal novel·lista francès, deguda al Sr. García Bravo, es esmerada y correcte. No en vá forma part de la notable colecció de llibres del mateix autor, que ab tant acert y al alcans de todas las fortunas vé publicant la Casa Tasso.

RATA SABIA

LÒGICA

¿T' enfadas si algún jove
diu que tens el cap-vert?
¿no t' ho ha de dir filleta
si sempre se t' hi veu
ó un ramellet de violas,
ó un esclat de clavell,
ó una rosa esfullada
quan no un tronch verdader
de marduix ó de menta
ó de malva de test?
Si un prat en miniatura
sempre 'l teu cap pareix,
si aixís que al jardí miras
un brot l' escapsas prest
y prest també te 'l clavas
al monyo dels cabells,
¿qué té d' extrany que 't digui
tothom qu' ets un cap-vert?

J. COSTA POMÉS

TEATROS

PRINCIPAL

Per aquesta nit está anunciada la reapertura de aquest teatro ab la representació del drama d' Ibsen: *Hedda Ga-*

bler, la primera que de aquesta obra 's dona en espanyol. Bona atracció pera 'ls amichs de las novetats.

LICEO

Dimars se va suspendre la representació de *L'Affricana*, per indisposició del tenor Cossira.

Per ahir dijous estava anunciat l'estreno de la nova ópera del jove violinista Sr. Manent *Giovanna di Napoli*. Ne parlarem la setmana próxima.

ROMEA

El mestre nou, drama del Sr. Pous y Pagés, revela en el seu autor un progrés evident comparat ab l'obra primera que doná l'any passat á la escena.

L'assumpto té mes consistencia y l'acció 's desrolla en un ambient molt propi, en un poble rural, dominat per l'ignorancia y l'caciquisme de baixa má que s'esbravan contra un mestre il·lustrat y generós, contrariant sos propòsits de civilisació y de cultura y fins acabant ab la seva existencia, per medi de un tret de pistola.

Algú ha cregut descobrir en aquesta producció certes reminiscencias ab *Els Encarrilats* de n Torrendell; y á dir la veritat, abduas pertanyen al mateix ordre de idees, ó millor dit tenen una semblant intenció; pero creyém que sería injust calificar de plagi al *Mestre*. Aquí no hi ha mes, sino que 'ls assumptos de tendencia social se agitan en l'atmosfera del teatro modern, tentant als autors á tractarlos ab preferencia sobre 'ls passionals. Ho ha fet el Sr. Pous y no hi ha que censurar-lo per aixó.

Mes aviat mereix que se li observi, que la seva obra, si bé presenta rasgos externs en la pintura dels personatjes que acusan un cert esperit de observació, careix en el mateix grau de aquella vibració interna, de aquella força emocional que ha de ser un dels principals distintius de aquesta classe de produccions. De aixó depén que no arribin á escalfar al públich, ni las continuas prédicas del protagonista, ni las resistencias dels malvats y dels ignorants que 'l contrarian. Tot aixó resulta fret, com si 'l Sr. Pous no estigués ben identificat ab l'ànima del assumpto que ha portat á la escena.

Alguna inhabilitat en el desarrollo de l'acció, y certa tendencia á la frase planera, sense rellu, que s'observa en el diàlech perjudican també l'efecte del drama, considerat baix el punt de vista del mecanisme y de la forma literaria.

Fem totes aquestas observacions, per lo mateix que 's tracta de un autor jove, que 'ns es simpàtic, porque té talent, y 'ns fa concebir falaguerras esperansas.

La execució regular, pero sens dupte hauria millorat considerablement, si alguns dels intérpretes haguessin estat millor possehits de sos respectius papers.

•••

Está en ensaig una nova producció del Sr. Iglesias, titulada: *Els vells*.

NOVEDATS

Casi no val la pena de parlar de una tentativa juvenil realisada 'l dilluns, en forma de representació escadusera, porque l'obra es una mostra completa d'inexperencia.

L'Espiga negra, que aixís se titula, no arribará á donar ni una engruna de farina aprofitable.

•••

La hermosa bailarina Elisa Romero té molta sandunga, al ballar ab primor y elegancia y ab cert exotisme las dansas vivas y animadas de la terra andalusa.

El públich ab els seus aplausos tant com la distingí, l'abrumá ab las sevas repeticions. *Vaya que al acabar yo creo que no podía decir: «haha.»*

TÍVOLL.—CIRCO-EQUÈSTRE

Mlle. Charlotte de Valsois es ab els seus elefants una artista interessant. Ha arribat á ensinistrar aquellas moles de carn paquidèrmica, que fan monadas molt graciosas y habilitats molt xocants, posantnos en el cas de dir: —¿Qu es lo que no logra la belleza y la elegancia de una dona?

N. N. N.

EL PARAYGUAS

Desde la princesa altiva
al aprenent carboné,

qui quan plou no dú parayguas
de segur qu' es que no 'n té.

¡AYGUA VÁ!

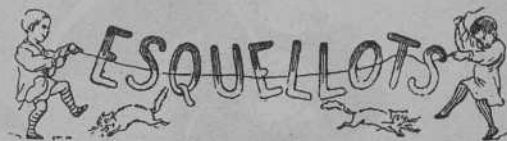
Carta oberta

Estimat Sant Pere: Estás, segons veig, molt de brometa. ¿Per qué no tanca's l' aixeta? ¡mira que 'ns ofegarás! Tú t vales perque ets l' espitero celestial y au ¡aygua vá! Aixó es que per sota má cobras d' algun paraygüero... L' aygua 'ns arriba al clatell y la compassió no 't mou ¡fa tretze días que plou! ¡ja se 'ns fá escata á la pell! Els pobres barcelonins s' enfangan fins á la panxa ¡si vejessis, quin Ensanxa, com s' han posat els camins! En lloch trobas las passeras y plou sempre ab un desfici... que no sabs el perjudici que porta á las bugaderas. Si dura aquesta desgracia tots ens tornarem sardinas y veurás las «golondrinas» portant passatjers á Gracia. L' aygua ja se 'ns fica al pís. als carrers s' hi fan granotas y no guanyarem per botas si segueix la cosa aixís. Ab un temps aixís, es clá, tot s' estova, tot suqueja; y el tabaco s' humiteja y després no vol tirá. ¡Vaja, prou, Sant Pere, prou! O surt el sol ans d' un' hora ¡ó 'm faig dú una incubadora d' aquellas del carrer Nou! Ficat allí, tinch indici de que s' hi está molt rebé.

¡Donchs, que ploqui si convé fins el día del judici!

Y dirás, per ff, al bon Deu, aquell de la barba blanca, que si l' aixeta no 's tanca tot el crédito perdereu. Que 'l bon Deu, al crear l' home, no hi va tenir prou salero... ¡L' hagués fet ab xubasquero y ab sabatetas de goma!

ALTER EGO

Un article ple de insolencias y baix el títol de *Els caritatius fracassats*, publicá *La Perdiu* de disapte al vespre.

A més de molts insults contenia incongruencies, del calibre de la següent:

«Hem anat seguint pas á pas las gestions de *La Caridad*, y hem anat censurant lo que feya y 'ns semblava digne de censura. Es á dir, lo que feya no, perque no feya res.»

Crech que 'l qui així escriu se fa digne de que se l' entregui als cuydados de un metje. Perque en lloch de rahons lo que trau son ventositats cerebrals.

Y 'l tenir flato en el cervell, es una malaltia, si vostés volen, completament nova y per consegüent molt digna de que á tota pressa, y ab el degut interés, se 'n ocupi la ciencia frenopática.

L' alcalde Monegal continúa á Madrid, treballant

DE COS PRESENT

—¡Pobre Gas Lebón! ¡Quína mala sort!
¡Tant que 'ns estimava, y s' ha mort, s' ha mort!

de ferm, segons diuen, en pro dels interessos de Barcelona.

El cacich Pantorrilles se troba també a Madrid, treballant com un desesperat pera conservar l'influència qu'ell creu que correspon a la seva colla, en la política local.

Al alcalde Monegal, en Silvela, diuen que 'l reb molt bé.

També diuen que reb molt bé al cacich Pantorrilles.

Ara sols falta saber una cosa: ¿a quin dels dos li tocarà rebre de debó?

Aixó es lo que 's veurá més tart.

En el servey de tranvías y ómnibus continúa ob-

PREGUNTA Y RESPUESTA

—Pero ¿hont son las brigadas?
¿Hont las podrém trovar?

servantse lo prescrit en las ordenansas municipales y lo manat per l'arcalde.

Ningú fuma a dintre, ni tampoch ningú s'aglomera a las plataformas.

El públich ha comprés al fi 'ls debers de l'educació y las ventatjas de la comoditat.

Ara no més falta una cosa.

Que las empresas, a certas horas de molt tránsit, com per exemple las de anarse'n a dinar y las de sortida dels teatros, aumentin el servey.

El públich hi te dret. Y apart de aixó ellas mateixas ne tocarán el benefici.

Si ho fan aixís quan se vulgui parlar de una cosa arreglada, 's dirá:—Va tant bé, com els tranvías de Barcelona.

Una sola secció del *Ateneo barcelonés*, la de Ciencias morales y políticas, se disposa a treballar donant una serie de conferencias, que inaugurarà dimecres el docte catedrático Dr. Benito.

Ja recordarán els nostres lectors, que la Secció de Ciencias Morales fou l'única que triomfá dels exclusivismes entronisats en aquella casa.

Per aquest motiu es també l'única que dona senyals de vida ateneísta.

Las demás dormen... O qui sab! Potser pensan y s'ocupan sols de las próximas elecciones de diputats a Corts. Qu' en aixó han convertit al *Ateneo*, en un foco de laborantisme regionalista.

O sino aquí está 'l Sr. Abadal, de qui 's diu que 's presentará la candidatura.

El Sr. Abadal, se disposa a seguir las petjadas de la gloria més legítima de la nostra terra, que si arribá a las Corts, fou passant per la Presidencia del Ateneo.

Pero tal vegada olvida alló que diuen els castellans: «Nunca segundas partes fueron buenas.»

L'espectacle dels pobres mendicants qu'entraban materialment als transeunts, adquireix proporcions, vergonyosas, a l'arribada de un vapor y desembarc dels passatjers.

¡Bonica idea se'n emportan aquests de la cultura de Barcelona!

L'empresa de l'extinció de la mendicitat estava a punt de acometre-la *La Caridad*. Ja ultimava 'ls últims detalls, ab probabilitats d'èxit, quan de sotte alguns de sos individuos presentan la dimissió, per motius que creyém infundats, sens dupte per un excés de rezels, y l'organissió de *La Caridad* de moment queda desbaratada.

Nosaltres que seriam els primers en abominar que a pretext de la beneficencia 's fes política, fos de la que fos, creyém que quan s'hajin cambiat las explicacions lleals que son de tot punt necessarias, se desvaneixerá la mala atmosfera que s'ha creat aquests días contra una institució digna y cridada a practicar el bé ab el concurs de tots els barcelonins, sense dis-

—A Santa Catarina,
a l' hora de cobrar.

tinció de ideas y prescindint en absolut de tota mena d'exclusivismes.

Aquest resultat estém segurs que s'iniciará en la sessió pública que demá dissapte celebrarà la benemérita Junta *La Caridad*.

Una pregunta que se 'm dirigeix en una carta del interior:

«¿Sabría dirme, Sr. Director de LA ESQUELLA, si la comissió composta dels Srs. Marial, Salas Antón y Carner, ha trobat ja 'l rastre del honor que un mes enrera 's va perdre en els andurrials de la Casa gran? Perque ja comprendrá vosté qu' es d' absoluta necessitat buscarlo y donar compte del resultat de la busca. Ni la vida privada, ni molt menos la pública, son possibles sense honor.»

EL PLAT FORT DEL CIRCO EQÜESTRE

CARLOTA DE VALSOIS

y 'ls seus quatre elefants.

Me limito á transcriure las ratllas que precedixen. Y ara qui creyentse aludit consideri que ha de parlar, que parli.

Apenas colgada la primera pedra del nou temple al Sagrat Cor que ha de coronar la cima del Tibidabo, s' ha obert una suscripció entre un grapat de ricatxos, que á horas d' ara ha produhit ja una pila de milers de pessetas.

En cambi, pera reconstruhir y solidar l' iglesia y 'l claustre de Sant Cugat del Vallés, amenassats de imminent ruina, va nombrarse una comissió de la qual ne forma part en Casellas; pero fins ara, que nosaltres sapiguém, ningú s' ha cuydat de recullir un céntim.

¿Qué me 'n diuhen de aixó 'ls catalanistas?

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA ha de ser qui 's preocupi de aquestas cosas. ¿No se 'n donan vergonya 'ls perdigots?

Y cuydado que podria succehir una cosa: ¿saben qué? Senzillament, que la inauguració del temple nou del Sagrat Cor, que cap falta fa, vingués á coincidir ab l' esfondrament cumplert del cenobi de Sant Cugat del Vallés.

Ab lo qual se farà un bon negoci. S' alsarà una iglesia nova que, com casi totas las que avuy s' edifican, no será més que un carquinyolí arquitectónich; y á l' altra banda de la serra, á la vista de la nova edificació, s' aclofará, per sempre més, una de las més hermosas joyas del art catalá.

Si la Providéncia li juga aquesta broma al eminentíssim Cardenal Cassanyas, tindré un nou argument pera repetir que 'l clericalisme y l' art son dos cosas completament incompatibles.

En la sessió íntima que 'l jove tenor Sr. Saludas va donar diumenje á la tarde en el salonet del Teatro Principal, varen poguerse avalorar las qualitats d' una veu ben timbrada y dúctil al talent del artista que, á no trigar gayre, sabrá dominarla ab perfecció.

El senyor Saludas va compartir els aplausos ab el seu mestre D. Llorens Parés que va veures molt felicitat pels adelantos de tan brillant deixeble.

En la Tenencia de arcaaldia del Hospital, un ciutadánava á cumplir las prescripcions de un bando

del arcalde, y sigué objecte de la befa de alguns empleats, que se 'l tragueren del davant cridantli:—*Buenas, senyó Mauri! Estigui bóoo! Agafeulo que porta 'ls papers mullats.*

Aixó passa en la Tenencia de arcaldia que desempenya 'l perdigot Sr. Cambó.

El qual creyém que procurarà obtinguin un bon ascens uns empleats que demostran haver après modals y llenguatje típic en las columnas de *La Perdiu*.

Com aprofitats deixebles se 'l mereixen.

Desesperació de un nebot que acaba de perdre al seu oncle:

—Ah! No hi fet res que 'm remordeixi la conciencia. Per espay de tres mesos no m' he mogut del capsal del seu llit; l' he vetllat de nit y dia!

—¡Oh quin cor més noble!—li diu un que ha anat á donarli 'l pésam.

—Y per altra part—afegeix el nebot—ja m' ho ha pagat. Podia haver canbiat el testament en que m' instituïx hereu, y estant jo present allí, no ho vá ferho.

QUÈNTOS

En una biblioteca pública.

Un senyor rodanxó y petit d' estatura demana un llibre gros y groixut,—el més groixut que tinguin—segons diu.

—¿El nom de l' autor y 'l títol de l' obra?—pregunta l' oficial encarregat del despaig.

—Lo mateix té: la qüestió es que sigui ben groixut. El vull per asséurem'hi al damunt.

Un oncle pica la cresta á un seu nebot derrotador incorretjible, dihentli:

—Jo no sé com pots viure tranquil, ab tantas trampas y deutes. Ara mateix deus á tothom, á Deu y al diable.

—Donchs miri, tío—replica 'l nebot,—acaba de

AL PRIMER BALL DEL LICEO

—Lluiset, un' altra vegada que 't disressis, procura que no se 't veji l' hospital, perque sinó 't coneixerá tothom.

citar á las dos únicas personas á qui precisament no dech ni un céntim.

À LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA 1.ª—*En-te-ni-ment.*
- 2.ª ID. 2.ª—*Es-pa-sa.*
- 3.ª SINONIMIA.—*Donat.*
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La Trapera.*
- 5.ª CONVERSA.—*Mamila.*
- 6.ª GEROGLÍFICH.—*Per vestits un sastrer.*

XARADAS

I

ALS ECIPSATS XARADISTAS MARANGI, P. TALLADAS, AGULETA, AMADEO Y EGO-SUM

No sé si sou morts ni vius,
pro com no veig en LA ESQUELLA
las xaradas ab que avants
l' honravau ab gran freqüencia,
us dedico la present
bons y antichs companys de lletres.

PARLANT DE 'N MONEGAL

—¿Tan mateix es yeritat que 'ns portará 'l concert *ecónomic*?

—No ho sé: aixó ho ha de preguntar á algun cego d' aquests que tocan pels carrers.

PREOCUPACIONS DE COTXERO

—¿Qué deuré passar aquí dins?

esperant que si sou vius
rebré la vostra contesta.
¿Per qué no escribiu?... ¡Veyám!...
¿Quina es la causa?... ¡Expliqueuse!...
Prima temps immemorial
vostras firmas no apareixen
de las xaradas al peu
que va publicant LA ESQUELLA.
Y no esteu pas en lo just,
vos ho tinch de dí ab franquesa
volguts companys Marangi,
P. Talladas, Aguleta,
Amadeo y Ego-Sum;
¡Aixó no ho fan els poetes!
Els xaradistas novells
son dignes de *quart-dos-terça*,
y aquells qu' *els total*, per mí
no deu saber lo que 's pesca.
Mes, si las obligacions
que teniu no 'us ho permeten,
ó es que us pesan massa els anys,
ó que ja no esteu de vena,
¡expliqueuvos per favor!
¡antichs companys expliqueuse!
y ab la gracia y ab la sal
qu' escampavau temps enrera
doneu fe de vida avuy
en las planas de LA ESQUELLA
contestant al amich que
us *quart-dos-tres-quart* de veras,...
¡y així sabré que sou vius
causantme aixó ditxa immensa.

F. CARRERAS P.

II

Ma noys quín dupte
més... *incongruent*
Total ignoro
si es *dos-tercer*,
ah, per l' *hu-dugas*,
prompte ho sabré.

J. COSTA POMÉS

ANAGRAMA

—Enrich, tens molta *total*...
—Una nit per la Mercé,

vaig refredarme potsé,
fent un *tot* per posá un pal.

F. JOANET

TRENCA-CLOSCAS

ELISA R. de GRACIA

Formar ab aquestas lletas, el títul de un drama cas-
tellá estrenat recèntment.

T. RUSCA

CONVERSA

—Aquell remey no te 'l fassis que t' anirá malament.
—Quí t' ho ha dit.
—Aquell que t' acabo de dir.

ANIDOC OGAITNAS

GÉROGLÍFICH

: : +

1

1000

:

I A

D. A

—

10 10

FIAR

T

D LI

J. FARRÉS GAIRALT

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^{na}

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

NOVA EDICIÓ

Singlots poétichs ab ninots

Obra 18

Preu 2 rais

GRA Y PALLA

PAPER PER MATAR RATOS

Colecció de Cuentos, Marinescas, Fábulas, Odas, Sonets, Cantarelles, Epigramas, Romansos, Baladas y tot lo que en vers, en catalá y humorístich ha escrit fins avuy

LO POPULAR Y FESTIU POETA

DON SERAFI PITARRA

Obra nueva de JULIO VERNE

Los hermanos KIP

3 cuadernos

Ptas. 3

OBRA NUEVA

EL CANARIO

Su origen, razas, cría, higiene, cruzamientos y enfermedades

POR ANTONIO RECASENS

Precio 1 peseta

NUEVA

TREINTA ARTÍCULOS

POR ALFREDO CALDERON

Ptas. 1

ACABA DE SORTIR

EL PRESTIDIGITADOR

MONÓLECH DE
SANTIAGO RUSIÑOL

Ptas. 1.

ESTÁ PER AGOTARSE

EL POBLE GRIS

PER
Santiago Rusiñol

Ptas. 5.

NOVEDAD

El vendedor de veneno

POR
JORGE OHNET

Ptas. 3'50.

NUEVA

CRÓNICAS DEL AÑO DOS

POR
ANTONIO ZOZAYA

Precio 2 pesetas.

OBRA NUEVA

Las huelgas

POR
CARLOS RENAULT

Su historia y toda la legislación actual de Europa y América

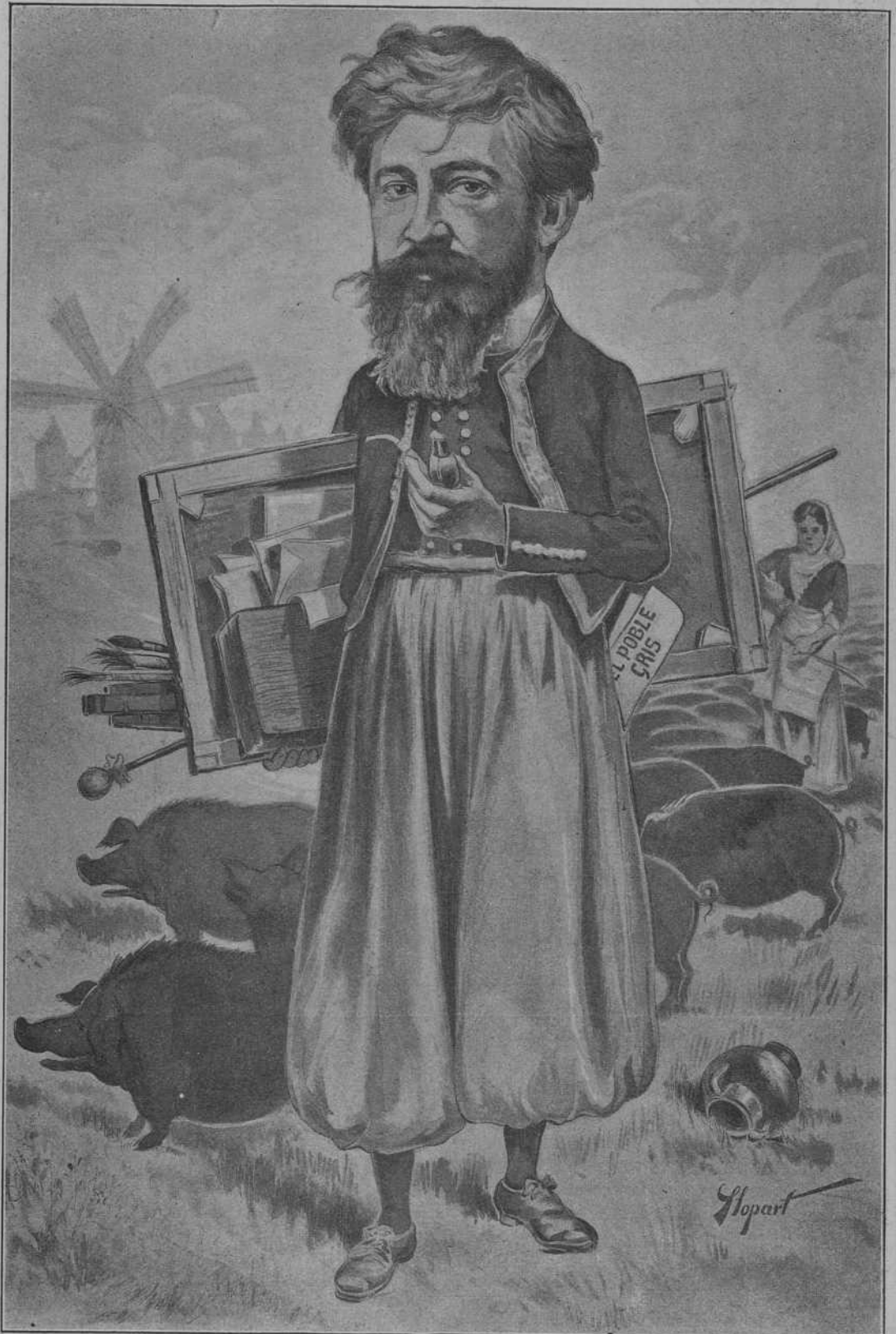
VERSIÓN ESPAÑOLA

DE
RAFAEL URBANO

Un tomo, Ptas. 5.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuu ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni Lopez, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebra á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no s' remet ademés un ral pera certifiicat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

SANTIAGO RUSIÑOL

Tornant de Mallorca.